

10. Семенюк Э. П. Информационный подход к познанию действительности / Э. П. Семенюк. – К. : Наук. думка, 1988. – 240 с.
11. Орзих М. П. Личность и право / М. П. Орзих. – Одесса : Юрид. лит., 2005. – XLVIII, 262 с. – (Антология юридической мысли. Одесская школа права).

Ивченко И. О. Методология общетеоретического исследования прав детей с ограниченными возможностями: общий обзор проблемы

В статье рассмотрено понятие и структура методологии общетеоретического исследования прав и свобод детей с ограниченными возможностями.

Ключевые слова: методология, методы, ребенок с ограниченными возможностями, права и свободы ребенка с ограниченными возможностями.

Ivchenko I. Methodology of general theoretic research of rights for children with the limited possibilities: general review of problem

In the article a concept and structure of methodology of general theoretic research of rights and freedoms of children with the limited possibilities is considered.

Keywords: methodology, methods, child with the limited possibilities, rights and freedoms of child with the limited possibilities.

ІСТОРИЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

УДК 355.02(477)“1939/1941”

Беланюк М. В.
Науково-дослідний інститут
інформатики і права НАПрН України

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ТА ВОЄННО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОБОРОННОЇ СФЕРИ В УРСР У ПЕРЕДВОЄННИЙ ПЕРІОД (ВЕРЕСЕНЬ 1939 – ЧЕРВЕНЬ 1941 РР.)

Про основні тенденції розвитку подій напередодні Другої світової та Великої Вітчизняної воєн на території УРСР, історико-правові та воєнно-політичні особливості розвитку оборонної сфери і наслідки, які в подальшому призвели до поразки Червоної армії на початку Великої Вітчизняної війни та швидкої окупації території України фашистською Німеччиною.

Ключові слова: приєднання західноукраїнських земель, підготовка до війни, військові формування, реформування збройних сил.

Аналіз опублікованих історико-правових досліджень дозволяє дійти висновку про необхідність комплексного опрацювання передумов, конкретних історико-правових та воєнно-політичних обставин і наслідків, які в подальшому призвели до поразки Червоної армії на початку Великої Вітчизняної війни та швидкої окупації території України фашистською Німеччиною.

Сучасні вітчизняні та іноземні дослідники, зокрема М. В. Коваль, Р. Ірінархов, Ю. Фролов, Г. Куманьов, В. Бешанов, Ю. Бадах, О. Малютіна, В. Семенко, Л. Радченко та інші, висловлюють різні погляди щодо причин поразки Червоної армії на початку Другої світової війни. Однак, не вивченими залишаються історико-правові та воєнно-політичні особливості розвитку оборонної сфери на теренах України в

цілому, що не дозволяє створити вичерпне й неупереджене уявлення про той надзвичайно складний період історії нашої держави.

У передвоєнний для України період міжнародну політичну і воєнно-стратегічну обстановку визначали три основні блоки: Англія, Франція і США; держави так званого “Антикомінтернівського пакту” – Німеччина, Італія і Японія та СРСР, який був ідеологічним противником для обох блоків та побоювався залишитись наодинці в майбутній війні. Переговори між Англією, Францією та СРСР 12 серпня 1939 р. були провалені, оскільки жодній із сторін не була вигідна змова проти А. Гітлера. Воєнно-політична стратегія західного блоку полягала в тому, щоб підштовхнути фашистську Німеччину до розв’язання Другої світової війни з нападу на СРСР, а потім у вигідний для заходу момент вступити у війну і знищити виснажену в ході війни Німеччину. В свою чергу радянське керівництво не бажало виконувати роль маріонетки у назріваючій війні. При таких обставинах зближення Німеччини і СРСР було природним [1]. 23 серпня 1939 р. Радянський Союз та Німеччина підписали пакт про ненапад (пакт Молотова – Ріббентропа), а також таємний додатковий протокол до нього, пунктом 2 якого було передбачено, що “у випадку територіальних і політичних перетворень на територіях, що належать Польській державі, сфери впливу Німеччини та СРСР будуть розмежовані приблизно по лінії річок Нарев – Вісла – Сян”. Пізніше радянсько-німецький договір від 28 вересня 1939 р. встановив нову лінію кордону між СРСР та Німеччиною вздовж Сяну та Бугу [2].

З історичного погляду зближення СРСР з Німеччиною було логічним наслідком розвитку міжнародної обстановки та внутрішньої політики радянського уряду того часу, оскільки давало можливість успішно реалізувати свої геополітичні цілі внаслідок приєднання до складу УРСР західноукраїнських земель, відтермінувати входження СРСР у війну та максимально покращити воєнно-стратегічний стан країни. В союзі з Англією й Францією зробити це було неможливо. Союз з Німеччиною давав таку можливість, оскільки відповідав геополітичним та ідеологічним інтересам Німеччини.

Пакт про ненапад і таємний протокол до нього про розподіл сфер впливу між Німеччиною та СРСР відкрили шлях Гітлеру для нападу на Польщу. Внаслідок цього 1 вересня 1939 р. Друга світова війна стала історичною реальністю.

Як свідчить газета “Правда”, через 16 днів під приводом проведення навчальних військових зборів до збройних сил Німеччини приєдналася Червона Армія, почавши 17 вересня бойові дії проти Польщі (в газеті “Правда” у ті дні ця війна звалася радянсько-польською) [3].

Перед вступом Червоної армії на польські землі партійним керівництвом СРСР та УРСР заздалегідь була розроблена концепція наступальних “оперативних” заходів, проведені навчання запасних контингентів у шести військових округах СРСР [4, с. 73], на базі Київського особливого військового округу був створений Український фронт [5, с. 7]. Також були розроблені практичні заходи з арештів нелояльного до радянської влади населення західно-українських земель, здійснення яких покладалося на війська Київського Особливого військового округу (КОВО) та обласні управління Народного комісаріату внутрішніх справ (НКВС). Війська Червоної армії протягом 20-21 вересня 1939 р. після зайняття міст Гродно, Львів, Вільно, Кобрин, Сарни, Люблін вийшли на річки Західний Буг і Сян, де зупинилися. Між СРСР і Німеччиною 28 вересня 1939 р. було укладено договір про дружбу і кордони, за яким до складу СРСР відійшла

більшість території Західної України, а кордони СРСР та УРСР просунулися на захід на 250 – 350 км. [4, вступ].

Для правового закріплення нового статусу приєднаних до УРСР та СРСР земель 26 вересня 1939 р. на засіданні політбюро ЦК ВКП(б) у Москві було заплановано скликання у Львові Народних Зборів Західної України, для вирішення питання про приєднання Західної України до складу СРСР. 26-28 жовтня 1939 р. у Львові Народні Збори одногосно прийняли декларації про встановлення радянської влади на всій території Західної України і 1 листопада 1939 р. відповідно до рішення Верховної Ради СРСР Західна Україна у складі шести нових областей: Волинської, Дрогобицької, Львівської, Рівненської, Станіславської, Тернопільської увійшла до складу СРСР [6].

Спираючись на таємну домовленість з Німеччиною (п. 3 зазначеного вище протоколу), радянське керівництво 26 червня 1940 р. вийшло з заявою до уряду Румунії про необхідність мирного вирішення питання про повернення Радянському Союзу Бессарабії та Північної Буковини, населених переважно українцями. 28 червня 1940 р. румунський уряд погодився передати СРСР Бессарабію і Північну Буковину, і вже 2 серпня 1940 р. рішенням Верховної Ради СРСР Північна Буковина і Південна Бессарабія увійшли до складу УРСР [2]. Після возз'єднання у складі УРСР Західної України, Північної Буковини і трьох повітів Бессарабії (Хотинського, Акерманського та Ізмаїльського) населення УРСР збільшилося на 8,8 млн. осіб і станом на червень 1941 р. становило майже 41,7 млн. жителів, а її територія збільшилась на 565 тис. кв. км.

У цей же час відповідно до Указів Президії Верховної Ради СРСР від 15 серпня 1940 р. “Про націоналізацію землі на території північної частини Буковини” та “Про націоналізацію банків, промислових і торгових підприємств, залізничного і водного транспорту та засобів зв'язку північної частини Буковини” була проведена націоналізація промислових і торговельних підприємств, експропріація земель польських та румунських землевласників. У 1940 р. за зразком Східної України розпочалася форсована колективізація, яка остаточно відвернула українських селян від нового режиму.

Напередодні “великої війни” Сталін намагався убезпечити тили Червоної армії шляхом масових репресій, які обернулися великим лихом для західноукраїнського населення. Широко застосовувалась депортація – примусове виселення до Сибіру й Казахстану польських, українських та єврейських підприємців, землевласників, службовців колишнього держапарату, колишніх офіцерів, діячів науки, культури й мистецтва, священників та колишніх членів Компартії Західної України. Розгляд справ цивільних осіб за найбільш важкими складами злочинів (зрада батьківщині, шпигунство, терор, диверсія) покладался на органи військової юстиції (військові трибунали), кількість яких значно зросла. На території Західної України одночасно діяли трибунали армій і гарнізонів, округів військ НКВС. Оскільки військові трибунали не встигали впоратися з великою кількістю “зрадників, шпигунів, диверсантів і терористів” у березні 1940 р. були відновлені скасовані 1938 року позасудові органи – спеціальні “трійки” у складі начальника УНКВС або його заступника, начальника управління міліції та прокурора [6]. Арешти, суди й позасудові розправи без слідства і свідків, і навіть без самих обвинувачуваних, призвели до того, що у 1939–1941 рр. було репресовано близько 10% населення

Західної України [2].

Підписані 23 серпня 1939 р. пакт про ненапад та договір від 28 вересня 1939 р. про дружбу і кордони між СРСР і Німеччиною забезпечили лише відсрочку війни. Радянське політичне й військове керівництво з цього приводу не мало жодних ілюзій. У другій половині 1940 р. у зв'язку з поразкою Франції й окупацією вермахтом майже всієї Західної Європи загроза нападу гітлерівської коаліції на Радянський Союз різко зросла. Це вимагало прийняття термінових заходів щодо підготовки країни до ймовірної війни.

1 вересня 1939 р. був прийнятий Закон “Про загальний військовий обов’язок”, яким були зняті всі класові обмеження на службу в Червоній Армії, що в свою чергу дозволило збільшити її чисельність до 5 млн. 427 тис. осіб. Змінилася система комплектування особового складу з територіальної на кадрову, призовний вік знизився з 21 до 19 років, а для тих, які закінчили середню школу – до 18 років. Збільшилися терміни проходження військової служби в сухопутних військах і авіації до 3-х, а на флоті до 5 років, вік перебування в запасі збільшився до 50 років [7, с. 146].

Реформування збройних сил змінило їх організаційну структуру. Військовий апарат на місцях очолювали Військові ради, які скеровували діяльність військових округів. Розширилась мережа військових комісаріатів, що забезпечувало кращий облік військовозобов’язаних та спрощений призив в армію. Внаслідок проведених передвоєнних реформ та технічного переоснащення армії ріст Збройних сил СРСР на 22 червня 1941 року збільшився порівняно з 1939 роком: чисельність – з 1943 до 5710 тис. осіб.; дивізій – з 136 до 303; танків – з 18,4 до 23,3 тис.; артилерії – з 55,8 до 115 тис.; бойових літаків – з 17,5 до 22,4 тис.

У червні 1940 р. був прийнятий Закон “Про семиденний робочий тиждень і восьмигодинний робочий день” із заборonoю самовільного залишення робочого місця [8, с. 32-33]. Все народне господарство працювало на збройні сили прискореними темпами. У 1940 р. бюджетні асигнування на оборону склали 40% [9, с. 49].

Підготовку кадрів для збройних сил здійснювали 18 академій, 214 училищ, 8 факультетів при цивільних вищих навчальних закладах, але цього було замало щоб укомплектувати повністю армію і флот командними кадрами. Нестача кадрів напередодні війни виникла і в результаті необґрунтованих репресій 1937–1938 рр., коли в Червоній Армії і Військово-морському флоті було репресовано 45 тис. осіб (75%) командного складу [7]. Вищу військову освіту до початку війни мали лише 7% офіцерів, близько 75% командирів і 70% політпрацівників працювали на своїх посадах не більше одного року [10].

У лютому 1941 р. за 4 місяці до початку війни ЦК ВКП(б) і РНК було прийняте рішення про додаткове створення 21 механізованого корпусу в ході чергової реорганізації бронетанкових сил Червоної Армії, хоча план попередньої реорганізації ще не був завершений. Це призвело до того, що добре відмобілізовані, цілком боєздатні формування були розформовані, їх матеріальна база розпорошена, кваліфікований рядовий і командний склад розчинений у великій кількості погано підготовлених військ. Командир однієї з танкових дивізій полковник С. І. Богданов у своїх спогадах стверджував, що в ході передвоєнної реорганізації, його танкова дивізія стала слабшою за танкову бригаду [11, с. 155]. Склалася ситуація, коли кількість танків і літаків весь час зростала, а боєздатність Червоної Армії падала. Дефіцит

пального не дозволяв належним чином готувати льотчиків і танкістів [3, с. 32-33]. 1196 літаків на західному кордоні взагалі не були забезпечені екіпажами [12, с. 97]. У ході бойової підготовки не приділялось належної уваги взаємодії різних родів військ, організації ведення бою в обороні, в оточенні, при відступі. Війська у недостатній кількості були забезпечені радіостанціями. Так прикордонні західні округи мали лише 27% радіостанцій, а Київський особливий військовий округ зокрема – 30% від загальної потреби [11, с. 157].

Наприкінці 1939 р. у зв'язку з перенесенням державних кордонів на захід радянським керівництвом було прийнято рішення про будівництво нових оборонних споруд (укріплених районів). У 1928–1937 рр. на території України було збудовано 5 укріпрайонів. У 1938–1939 рр. розпочалося будівництво ще 5 укріплених районів, але дообладнати їх не вдалося у зв'язку з переміщенням державних кордонів на захід. Надалі у 1940–1941 рр. на новому західному кордоні УРСР було розпочато будівництво 7 укріплених районів, яке до початку війни не було завершено. Як наслідок, цілісна система укріплених районів не була розгорнута.

У цей же час відбувалася все більш відверта підготовка до війни з боку Німеччини. Поруч із радянським кордоном концентрувалися фашистські війська, вглиб території СРСР та УРСР засилялися німецькі диверсійні групи, відкрито здійснювалась повітряна розвідка. До кінця 1940 р. Німеччина та її союзники в результаті завчасно проведеної мобілізації із залученням великої кількості людських і матеріальних ресурсів створили міцну армію для ведення агресивних війн з метою встановлення влади над світом. Задуми А. Гітлера щодо війни проти СРСР зводились до знищення і перетворення його в колонію Німеччини. Україна розглядалась ним як один з головних центрів постачання ресурсів для Третього рейху. Остаточний план нападу на СРСР був підписаний Гітлером 18 грудня 1940 р. як директива № 21 “План Барбаросса”, яким передбачалося перемогти Радянський Союз в одній швидкоплинній кампанії. За цим планом окупація України покладалась на групу армій “Південь”, що повинна була просуватись на південь від прип'ятських боліт фронтом у 1250 км., знищити війська Червоної армії на території України та швидко оволодіти Донецьким басейном [14, с. 58-62].

Про підготовку фашистської Німеччини до війни радянське керівництво регулярно інформувалося, але сталінська верхівка ігнорувала цю інформацію. До розвідувальних органів Червоної армії, НКВС, Генерального штабу регулярно надходили повідомлення про безперервне прибуття все нових і нових частин німецьких військ у прикордонні райони [5, с. 266]. Радянська розвідка з березня до середини червня 1941 р. доповідала про шість різних строків можливого німецько-фашистського нападу, які не підтвердилися. Справжня дата – 22 червня була названа лише сьомою. І на це Й.Сталін, природно, не звернув уваги. Фюрер розрахував точно: чим більше називають термінів нападу, тим швидше їх визнають “липою” [15, с. 85-86].

Проте, реальні події на кордоні УРСР та СРСР вимагали прийняття рішучих дій до підвищення боєготовності військ. Так протягом вересня 1940 р. – травня 1941 р. в Генеральному штабі Збройних сил СРСР був відпрацьований новий план стратегічного розгортання збройних сил на випадок війни [6, с. 69-85]. 14 жовтня План був представлений в ЦК ВКП(б). Розробку плану війни з Німеччиною передбачалось

завершити до 1 травня 1941 року [16, с. 101]. Натомість “План оборони державного кордону 1941 року” був відпрацьований Генеральним штабом з великим запізненням і тільки 5-6 травня 1941 р. його довели до командувачів Київського особливого та Одеського військових округів.

На той час на території України були зосереджені військові формування у складі трьох військових округів: Київського особливого, Харківського та Одеського.

Війська Київського особливого військового округу були дислоковані на території Київської, Вінницької, Житомирської, Кам'янець-Подільської, Волинської, Тернопільської, Рівненської, Львівської, Дрогобицької, Станіславської і Черновицької областей [5, с. 12]. До його складу входили 5, 6, 12 і 26 армії та інші військові формування [5, с. 9-10].

Харківський військовий округ був розташований та території Харківської, Сталінської (нині Донецької), Чернігівської, Полтавської, Ворошиловградської і Сумської областей [17].

До складу Одеського військового округу було віднесено території Молдавської РСР, Кримської АРСР, Дніпропетровської, Запорізької, Ізмаїльської, Одеської, Миколаївської і Кіровоградської областей України [18, с. 5]. На базі управління і військ Одеського військового округу були сформовані окрема 9 і 51 армії, Приморська група військ (пізніше – Приморська армія) та ін.

За планом оборони державного кордону в Київському особливому військовому окрузі на фронті 800 км мали бути розташовані чотири армії. У резерв виділялись п'ять стрілецьких, один кавалерійський та чотири механізовані корпуси. В безпосередньому підпорядкуванні округу планувалось мати 4 авіаційні дивізії, ще 8 авіадивізій мали прибути в перші три дні після оголошення мобілізації.

Одеському військовому округу було доручено оборону державного кордону від м. Ліпкан до гирла Дунаю, а також побережжя Чорного моря до м. Одеси на ділянці загальною довжиною до 650 км, де розгортались 35 і 14 стрілецькі корпуси і 9 кавалерійська дивізія 2 кавалерійського корпусу – всього 6 дивізій. Для оборони Криму призначався 9 стрілецький корпус, 18 механізований корпус, 2 кавалерійський корпус, 116 і 150 стрілецькі дивізії. Побережжя Чорного моря від Одеси до Керченської протоки мали обороняти Одеська і Севастопольська військово-морські бази та Очаківський і Керченський сектори берегової оборони.

Найсильніші військові формування створювались в Київському окрузі – на ковельсько-луцькому, львівському і чернівецькому напрямках; в Одеському окрузі – на бельцькому та кишинівському напрямках.

У той час, коли розроблявся план прикриття державного кордону, ворог вже закінчував стратегічне зосередження своїх військ поблизу кордонів УРСР, а інформація про це надходила до Генерального штабу та командувачів округів. Проте можливість раптових дій противника не була врахована. Військова рада Одеського військового округу в доповіді від 20 червня 1941 р. відзначала, що супротивник вже до 1 червня 1941 р. мав подвійну, а на окремих ділянках – потрійну перевагу в піхоті, артилерії і танках. Автори доповіді припускали, що противник завдаватиме удару в стик Київського і Одеського військових округів, причому головний удар слід очікувати на бельцькому напрямку, щоб найкоротшим шляхом оволодіти рубежем на р. Дністер і надалі розвивати наступ у північному і північно-східному напрямках по

тилах КОВО. У зв'язку з цим командувач Одеського військового округу просив посилити війська прикриття і пропонував на військовий час в його смузі розгорнути дві армії, а штабу ОДВО вже в мирний час надати статус фронтового управління. У цій же доповіді були пропозиції про проведення наступальної операції на двох оперативних напрямках [19, с. 1-6]. Рішення Політбюро ЦК ВКП(б) про утворення Південного фронту було прийняте лише 21 червня 1941 р.

Після затвердження Плану Генеральний штаб в березні 1941 р. направив в округи директиви із вказівкою відпрацювати до 1 травня, а по низці заходів – до 20 липня 1941 р. план мобілізації. Так, план відмобілізування був прийнятий лише у червні 1941 року. Отже, військові округи і війська на початок війни не встигли відпрацювати комплекс питань, пов'язаних з мобілізацією.

Отже, підсумовуючи викладене, констатуємо наступне:

1. Внаслідок домовленостей з Німеччиною 1939 року Радянському союзу вдалося приєднати західні території України та посунути кордони на захід на 250-350 км. Але підписання та ратифікація пакту про ненапад між СРСР та Німеччиною відвернуло від СРСР ряд держав, які від початку війни стали запеклими ворогами Радянського Союзу, внаслідок чого СРСР залишився один на один з фашистською Німеччиною та її союзниками.

2. Напередодні війни Гітлеру вдалося ввести Сталіна в оману стосовно справжніх намірів і строків початку агресії фашистської Німеччини проти СРСР. Військово-політичним керівництвом країни ігнорувалися отримувані із різних джерел відомості про підготовку нападу на СРСР. Як наслідок - СРСР виявився не готовим до раптового нападу фашистської Німеччини.

3. План прикриття державного кордону на випадок війни, не був своєчасно введений в дію, що не дозволило своєчасно привести війська в бойову готовність. Ігнорування Сталіним думки Генерального штабу щодо напрямку основного удару Вермахту призвело до того, що необхідна передислокація військ на західних кордонах до початку війни не була здійснена. Водночас старі укріплені райони залишилися недобудованими чи необладнаними, а нові не встигли до початку війни побудувати.

4. У 1939–1941 рр. проводилось планове технічне переозброєння і реорганізація радянських Збройних сил, внаслідок чого вдалося довести чисельність Червоної армії до 4,2 млн. осіб. Але до початку війни реорганізація армії так і не була завершена. Зокрема, на початок війни у Західних округах не було й половини повністю укомплектованих та озброєних дивізій [12, с. 165], а танкові війська зустріли війну в небоєздатному стані. Помилковим виявилось рішення наркомату оборони щодо підзвітності військ ППО й ВПС командувачам округів. Як показала війна, така децентралізація призвела до великих матеріальних і людських втрат.

5. Масові репресії командного складу Червоної Армії у 1937–1941 рр. (близько 75%) значно послабили її боєздатність. Новопризначені командири не мали достатнього досвіду у веденні бойових дій.

6. Протягом 1939–1941 років радянським урядом було прийнято низку законів, спрямованих на юридичне закріплення приєднання території Західної України до УРСР та СРСР, підготовки економіки до воєнного періоду, а також розвитку збройних сил. Водночас приймалися нормативно-правові акти, спрямовані на розвиток органів військової юстиції, що було актуальним напередодні війни та потребує окремого дослідження.

Використані джерела:

1. Українські землі у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/183/6455.html>.
2. Приєднання Західної Волині, Східної Галичини, Північної Буковини та частини Бессарабії до складу УРСР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forlawyer.com.ua/index.php?newsid=4085>
3. Советско-Польская война // Правда. – 1939. – 18 сентября
4. Органы государственной безопасности СРСР в Великой Отечественной войне: Сб.док. – М., 1995. – Т. 1, кн. 1. – 451 с.
5. *Иринархов Р. С.* Киевский особый... / Р. С. Иринархов. – Минск : Харвест, 2006. – 622 с.
6. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії в Західну Україну. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/170/5274.html>
7. Стратегические очерки Великой Отечественной войны 1941–1945 гг. – М. : Воениздат, 1961. – С. 146.
8. Центральний архів ГШ – Оп. 1617, Спр. 3, т. 2
9. Великая Отечественная война Советского Союза 1941-1945: Краткая история. – 3-е изд., и Спр. и доп. – М. : Воениздат, 1984. – 560 с.
10. Энциклопедия – Рабоче-Крестьянская Красная Армия [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rkka.ru/i handbook.htm>
11. *Фролов Ю.* Крушители империи СССР 1939 – 1945 гг. / Юрий Фролов. – Донецк : Донеччина, 2001. – Кн. 3.- 479 с.
12. *Семенко В. И., Радченко Л. А.* Великая Отечественная война. Как это было? / Валерий Иванович Семенко, Людмила Алексеевна Радченко. – Харьков-Белгород, 2008. – 412 с.
13. *Соколов Б. В.* Тайны Второй Мировой войны. – М. : “Вече”, 2000. – 478 с.
14. *Гальдер Ф.* Военный дневник. Ежедневные записки начальника генерального штаба сухопутных войск, 1939 – 1942 гг. / пер. с нем. – М., Т. 2. : От запланированного вторжения в Англию до начала Восточной кампании (1.7.1940-21.6.1941). / пер.с нем. – М. : Воениздат, 1969. – 328 с.
15. *Чернявский В. Г.* Разведка: вымыслы и правда. Как создается мифотворчество о деятельности специальных служб. – М. : Молодая Гвардия, 2004. – 368 с.
16. *Захаров М. В.* Накануне великих испытаний. – М. : Воениздат, 1968. – С. 168.
17. Википедия – свободная энциклопедия – Wikipedia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki>
18. *Иринархов Р. С.* Непростительный 1941. “Чистое поражение Красной Армии / Руслан Иринархов. – М. : Яуза : Эксмо, 2012. – 540 с.
19. Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации. – Ф. 138. – Оп. 12940. – С. 17.

Беланюк М. В. Історико-правові та воєнно-політичні аспекти розвитку оборонної сфери в УРСР у передвоєнний період (вересень 1939 – червень 1941 р.)

Об основных тенденциях развития событий накануне Второй мировой и Великой Отечественной войн на территории УССР, историко-правовых и военно-политических особенностях развития оборонной сферы и последствиях, которые в дальнейшем привели к поражению Красной армии в начале Великой Отечественной войны и скорой оккупации территории Украины фашистской Германией.

Ключевые слова: *присоединение западноукраинских земель, подготовка к войне, военные формирования, реформирование вооруженных сил.*

Belanuk M. Historical and legal and military-political aspects of defense sector in the the UkrSSR the prewar period (September 1939 – June 1941.)

On the main trends development of events on the eve of the Second World War and the Great Patriotic War in the USSR, historical, legal, military and political peculiarities of the defense sector and the consequences that subsequently led to the defeat of the Red Army in the Great Patriotic War and the rapid occupation of the territory of Ukraine by Nazi Germany.

Keywords: *joining of Western Ukraine, preparations for war, military groups, reform of the armed forces.*